



भेरीगंगा नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
छिन्चु, सुर्खेत
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ०५

संख्या: ०३

मिति: २०७९/०६/०७ गते

भाग-२

भेरीगंगा नगरपालिका

सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन निर्देशिका, २०७८

प्रस्तावना :

फोहोरमैलालाई स्रोतमा न्यूनिकरण, पुनः प्रयोग, प्रशोधन वा विसर्जन गरी नगरपालिका क्षेत्रभित्र फोहोरमैलाको उचित र प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न तथा जनस्वास्थ्य एवं वातावरणमा पर्न सक्ने प्रतिकूल प्रभावलाई कम गरी स्वच्छ, स्वस्थ र मनोरम वातावरण कायम गर्न वान्छनीय भएकोले भेरीगंगा नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथासरसफाई ऐन, २०७८ को दफा ५५ को उपदफा ५ बमोजिम यस भेरीगंगा नगरपालिकाको नगर कार्यपालिका बैठकले यो निर्देशिकातर्जुमा गरी लागु गरेको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :

- (१) यस निर्देशिकाको नाम “सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन निर्देशिका २०७९” रहेको छ ।
- (२) यो निर्देशिका नगर कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मिति देखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसँगले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा,
- (क) “ऐन” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिकाको स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७८ सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ख) “औद्योगिक प्रतिष्ठान” भन्नाले कुनै उद्योग, व्यवसाय वा सेवा सञ्चालन गर्ने उद्देश्यले कानूनबमोजिम स्थापित कुनै कम्पनी, उद्योग, फर्म वा यस्तै प्रकृतिको निकाय सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ग) “औद्योगिक फोहोरमैला” भन्नाले औद्योगिक प्रतिष्ठानबाट निष्कासन हुने हानिकारक तथा प्रदुषित फोहोरमैला सम्भन्तुपर्दछ ।
- (घ) “कन्टेनर” भन्नाले फोहोरमैला संकलन गर्ने प्रयोजनका लागि निश्चित स्थानमा राखिएको फोहोरमैला थुपार्ने भाँडो वा बाल्टिन र यस्तै प्रकारको अन्य कुनै वस्तु सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ङ) “तोकिएको वा तोकिएबमोजिम” भन्नाले ऐन, नियम, कार्यविधि, मापदण्ड तथा निर्देशनमा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्भन्तुपर्दछ ।
- (च) “नगर कार्यपालिका” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिकाको कार्यपालिका सम्भन्तुपर्दछ ।
- (छ) “नगरपालिका” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिका सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ज) “निष्कासन” भन्नाले फोहोरमैला उत्पादन स्थलबाट नगरपालिकाले तोकेको स्थानमा थुपार्ने वा निकाल्ने कार्य सम्भन्तुपर्दछ ।
- (झ) “प्रभावित क्षेत्र” भन्नाले फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थलको प्रारम्भिक वातावरण परीक्षण र वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन प्रतिवेदनमा उल्लेखित क्षेत्रलाई सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ञ) “प्रमुख” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिकाको नगर प्रमुख सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ट) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ठ) “प्रशोधन” भन्नाले फोहोरमैलाको रूप वा गुणमा परिवर्तन गरी अन्य कुनै उपयोगी वस्तु तयार गर्ने, मल, ग्यास, उर्जा वा अन्य वस्तु उत्पादन गरी फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गर्ने प्रक्रिया सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ड) “फोहोरमैला” भन्नाले घरेलु फोहोरमैला, औद्योगिक फोहोरमैला, रसायनिक फोहोरमैला तथा अन्य फोहोरमैला सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ढ) “फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल” भन्नाले फोहोरमैला विसर्जन वा प्रशोधन गर्नका लागि नगरपालिकाले तोकेको स्थल सम्भन्तुपर्दछ ।

- (ण) “फोहोरमैला संकलन तथा ढुवानी साधन” भन्नाले फोहोरमैला संकलन तथा ढुवानी गर्ने प्रयोजनका लागि प्रयोग गरिने साधन, उपकरण वा औजार सम्भन्तुपर्दछ ।
- (त) “बोर्ड” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिकाको सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन बोर्ड सम्भन्तुपर्दछ ।
- (थ) “वडा समिति” भन्नाले भेरीगंगा नगरपालिकाको वडा समितिलाई जनाइनेछ ।
- (द) “विसर्जन” भन्नाले फोहोरमैलाको अन्तिम निष्कासन तथा व्यवस्थापन सम्भन्तुपर्दछ ।
- (ध) “सामुदायिक संस्था” भन्नाले समुदायको हितका लागि प्रचलित कानून बमोजिम स्थापित टोल विकास संस्था, उपभोक्ता समूह, सहकारी संस्था वा गैरसरकारी संस्था सम्भन्तुपर्दछ ।
- (न) “संकलन” भन्नाले फोहोरमैला उत्पादन स्थलबाट उठाउने, घरघरबाट संकलन गर्ने, सार्वजनिक स्थलमा रहेको फोहोरमैला बढार्ने, थुपार्ने, भारपात उखेल्ने तथा अनाधिकृत रूपमा सार्वजनिक स्थलमा टाँसिएका पोष्टर, पम्पेट हटाई संकलन गर्ने कार्यलाई सम्भन्तुपर्दछ ।
- (प) “संकलन केन्द्र” भन्नाले घरघरबाट निस्कने फोहोरमैला संकलन गरी निर्धारित समयसम्म राख्न वा थुपार्न नगरपालिकाले तोकेको स्थान सम्भन्तुपर्दछ साथै घरघरमा फोहोरमैला संकलन गर्न आउने नगरपालिकाले तोकेको फोहोरमैला संकलक वा संकलन गर्ने साधन समेतलाई जनाउँछ ।
- (फ) “हानिकारक फोहोरमैला” भन्नाले स्वास्थ्य संस्थाबाट निस्कने फोहोरमैला एवं औद्योगिक फोहोरमैला सम्भन्तुपर्दछ र यस शब्दले प्रयोगमा नआउने तथा फालिएका वस्तु, सडेगलेका वस्तु र वातावरणमा ह्यास आउने गरी निष्कासन गरिएका वस्तुहरु लगायत अनाधिकृत सार्वजनिक स्थलमा टाँसिएका पोष्टर, पम्पेट र नगरपालिकाले सूचना प्रकाशन गरी फोहोरमैला भनी तोकिएको अन्य वस्तु समेतलाई जनाउँछ । यस निर्देशिकाको अनुसूची-१ मा फोहोर मैलाको वर्गिकरण गरिएको छ ।

परिच्छेद-२

फोहोरमैला उत्पादन, संकलन, न्युनिकरण तथा निष्कासन सम्बन्धि व्यवस्था :

३. फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नगरपालिकाको मुख्य जिम्मेवारी रहने :

- (१) फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल, प्रशोधन प्लान्ट, कम्पोस्ट प्लान्ट, बायोग्यास प्लान्ट लगायत फोहोरमैलाको संकलन, अन्तिम विसर्जन तथा प्रशोधनका लागि आवश्यक पर्ने पूर्वाधार तथा संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालन गर्ने मुख्य जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुनेछ ।
- (२) फोहोरमैला संकलन केन्द्र वा कुनै स्थानमा फालिएको वा राखिएको फोहोरमैला वा सरसफाईको सिलसिलामा जम्मा भएको फोहोरमैलाको आवश्यक प्रबन्ध गर्ने वा कुनै किसिमबाट प्रयोग गर्ने जिम्मेवारी नगरपालिकाको हुनेछ ।
- (३) उपदफा (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि हानिकारक फोहोरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला वा औद्योगिक फोहोरमैलाको प्रशोधन र व्यवस्थापन गर्ने दायित्व निर्धारित मापदण्डको अधिनमा रही त्यस्तो फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायको हुनेछ ।
- (४) कुनै उद्योग वा स्वास्थ्य संस्थाले हानिकारक फोहोरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला, रसायनिक फोहोरमैला तथा औद्योगिक फोहोरमैला प्रशोधन गरी बाँकी रहेको फोहोरमैला तथा अन्य फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गरि दिन नगरपालिकालाई अनुरोध गरेमा वा नगरपालिकाले निर्माण गरेको फोहोरमैला स्थल प्रयोग गर्न माग गरेमा नगरपालिकाले निर्धारण गरे बमोजिमको सेवा शुल्क लिई फोहोरमैलाको व्यवस्थापन गरिदिन वा फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल प्रयोग गर्न दिन सक्नेछ ।

४. फोहोरमैलाको उत्पादन कम गर्ने :

- (१) कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले कुनै काम कारोवार गर्दा उत्पादन हुने फोहोरमैला यथासक्य कम गर्नुपर्नेछ ।
- (२) आफ्नो क्षेत्रभित्र विसर्जन हुनसक्ने फोहोरमैलाको विसर्जन वा पुनः प्रयोगको व्यवस्था मिलाई बाँकी फोहोरमैला मात्र निष्कासन गरी फोहोरमैलाको परिमाणलाई घटाउनु प्रत्येक व्यक्ति, संस्था वा निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

५. फोहोरमैलाको पृथकीकरण :

- (१) नगरपालिकाले स्थानीय परिवेश र आवश्यकताका आधारमा नगरक्षेत्र सवै वा केही क्षेत्रलाई नमुना क्षेत्र घोषणा गरी फोहोरमैलालाई जैविक, अजैविक र अन्य प्रकारमा विभाजन गरी स्रोत छुट्टाउने गरी तोक्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम नगरपालिकाले तोकिएको बमोजिम फोहोरमैलालाई विभिन्न तहमा छुट्टाई संकलन केन्द्रसम्म पुऱ्याउने दायित्व त्यस्तो फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायको हुनेछ र यसको लागि नगरपालिकाले आवश्यक प्रविधि, मालसमान, उपकरण, कन्टेनर आदि उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

६. फोहोरमैलाको निष्कासन :

- (१) फोहोरमैला निष्कासनको समय, स्थान र तरिका नगरपालिकाले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।
- (२) हानिकारक फोहोरमैला वा रसायनिक फोहोरमैला उत्पादन गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायले त्यस्तो फोहोरमैला तोकिएको बमोजिम व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।
- (३) हानिकारक फोहोरमैला वा रसायनिक फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा निष्कासन गर्न पाइनेछैन ।

७. संकलन केन्द्र र समय तोक्ने :

- (१) नगरपालिकाले फोहोरमैलालाई व्यवस्थित रूपमा संकलन गर्न आवश्यकता अनुसार टोल वा बस्तीमा कन्टेनर राख्ने तथा संकलन केन्द्र र समय तोक्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम संकलन केन्द्र तोकदा सकेसम्म टोल वा बस्तीका सबैलाई पायक पर्ने गरी वातावरणीय रूपले उपयुक्त स्थान तोक्नुपर्नेछ ।

८. फोहोरमैलाको ढुवानी :

- (१) संकलन केन्द्रमा जम्मा भएको फोहोरमैलालाई फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थलसम्म ढुवानी गर्ने दायित्व नगरपालिका वा नगरपालिकाले व्यवस्था गरेको संस्था वा निकायको हुनेछ ।
- (२) फोहोरमैला ढुवानी गर्दा तोकिएको बमोजिमको ढुवानी साधन प्रयोग गर्नुपर्नेछ । यस्तो साधन तोकदा तौल, क्षमता, तरिका, सडकको क्षमता र वातावरणमा पर्नसक्ने प्रभाव समतेलाई विचार गरी तोक्नुपर्नेछ ।

- (३) फोहोरमैला ढुवानी गर्दा नगरपालिकाले दफा ५ बमोजिम स्रोतमा छुट्टाई निष्कासन तथा संकलन गरिएको फोहोरमैलाको अलग-अलग ढुवानी गर्नुपर्नेछ ।

५. फोहोरमैलाको न्युनिकरण, पुनः प्रयोग तथा पुनः चक्रीय प्रयोग :

नगरपालिकाले फोहोरमैला न्युनिकरण, पुनः प्रयोग तथा पुनः चक्रीय प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्न समन्वयात्मक व्यवस्था मिलाउनेछ र यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि आवश्यक निर्देशिका बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-३

फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल सम्बन्धि व्यवस्था

१०. फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल :

- (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र संकलन भएको फोहोरमैलालाई व्यवस्थापन तथा स्थायी रूपमा विसर्जन गर्नका लागि वातावरण सम्बन्धि प्रचलित कानूनको अधिनमा रही फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा प्रशोधन स्थल तोक्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल तोक्नको लागि नगरपालिकाको जग्गा नभएमा वा जग्गा भएतापनि फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल तोक्न उपयुक्त नभएमा उपयुक्त जग्गा भाडामा लिई वा खरिद गरी व्यवस्थापन स्थल तोक्न सक्नेछ ।
- (३) नगरपालिकाले उपदफा (१) र (२) बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल तोक्नका लागि जग्गाको अभाव भएमा उपयुक्त जग्गाको छनौट गरी उपलब्ध गराउनका लागि संघीय सरकार वा प्रदेश सरकार समक्ष अनुरोध गर्न सक्नेछ ।
- (४) नगरपालिकाले अर्को कुनै एक वा सोभन्दा बढी स्थानीय तह समेतले संयुक्त रूपमा एउटै फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल प्रयोग गर्न उपयुक्त भएमा त्यस्ता स्थानीय तह विच आवश्यक समन्वय गरी त्यस्ता स्थललाई सम्बन्धित स्थानीय तहहरूको लिखित सहमति र सर्तमा संयुक्त रूपमा प्रयोग गर्ने गरी व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।
- (५) नगरपालिकाको फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य तोकिएको वातावरणीय मापदण्ड अनुरूप गर्नुपर्नेछ ।

- (६) नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल क्षेत्रलाई आवश्यक परेमा वातावरणीय रूपले संवेदनशील क्षेत्र घोषणा गर्न सक्नेछ ।
- (७) नगरपालिकाले उपदफा (६) बमोजिमको क्षेत्रमा पशुपन्छी, जीवजन्तु तथा मानवको अनाधिकृत प्रयोगलाई रोक लगाउने, माटो, ढुंगा, गिट्टी र बालुवा निकाल्ने कार्यमा रोक लगाउनुको साथै वातावरण संरक्षण र त्यस्तो क्षेत्रको उचित व्यवस्थापनका लागि उचित निर्देशन दिन तथा निर्देशिका जारी गरी लागु गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-४

फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रको संलग्नता :

११. अनुमति सम्बन्धि व्यवस्था :

- (१) यो निर्देशिका बमोजिम नगरपालिकाको अनुमति नलिई कसैले पनि फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि काम गर्न वा गराउन पाइनेछैन ।
- (२) फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न स्वदेशी वा विदेशी कम्पनी, संस्था वा निकायले देहायको विवरण खुलाई अनुमतिका लागि नगरपालिकामा निवेदन दिनुपर्नेछ ।
- (क) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि योजना
- (ख) फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा प्रविधिको विवरण
- (ग) तोकिएबमोजिमको अन्य विवरण ।
- (३) नगरपालिकाले उपदफा (२) बमोजिम पर्न आएको निवेदनउपर आवश्यक निर्णय गरी अनुमति दिन सक्नेछ ।
- (४) फोहोरमैला व्यवस्थापन, प्रशोधन, पुनः चक्रीय प्रयोग र विसर्जनमा आवश्यक पर्ने प्रविधि स्वदेशमा उपलब्ध हुने अवस्था नदेखिएमा त्यस्तो प्रविधि उपलब्ध गराउन सक्ने कुनै विदेशी कम्पनी, संस्था वा निकायलाई सम्झौतामा उल्लेखित अवधिभित्र त्यस्तो प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने गरी संघीय सरकारको स्वीकृत लिई नगरपालिकाले उपदफा (३) बमोजिम अनुमतिपत्र दिन सक्नेछ ।
- (५) अनुमति सम्बन्धिअन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१२. निजी वा सामुदायिक क्षेत्रबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनको कार्य गराउन सकिने:

- (१) नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार दफा ११ बमोजिम अनुमति प्राप्त निजी क्षेत्रका कम्पनी वा सहकारी तथा सामुदायिक क्षेत्रबाट दफा १२ बमोजिम प्रतिस्पर्धा गराई वा पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालनमा निजी तथा सामुदायिक लगानी सम्बन्धि कानूनको आवश्यक प्रक्या अवलम्बन गरी आफ्नो क्षेत्रको फोहोरमैला व्यवस्थापन गराउन सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्दा निजी क्षेत्रका कम्पनी, सहकारी संस्था वा सामुदायिक तथा गैरसरकारी संघसंस्थालाई देहायका सबै वा कुनै काम गराउन सकिनेछ।
 - (क) फोहोरमैला न्युनिकरणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि
 - (ख) फोहोरमैला संकलन
 - (ग) फोहोरमैला ढुवानी
 - (घ) फोहोरमैलाको प्रयोग, पुनः प्रयोग, पुनः चक्रीय प्रयोग वा प्रशोधन
 - (ङ) फोहोरमैला विसर्जन र
 - (च) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि अन्य कुनै काम।

१३. प्रतिस्पर्धा गराई फोहोरमैला व्यवस्थापनको जिम्मा दिने :

- (१) नगरपालिकाले दफा १२ बमोजिम निजी क्षेत्र, सहकारी वा सामुदायिक संस्थाबाट फोहोरमैला व्यवस्थापन गराउँदा तोकिएको विधिबमोजिम प्रतिस्पर्धा गराई छनौट पश्चात व्यवस्थापन गर्ने जिम्मा दिनुपर्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम छनौट गर्दा देहायका आधारमा गर्नुपर्नेछ।
 - (क) नगरपालिकालाई बुझाउन कबूल गरेको रकम
 - (ख) फोहोरमैलाबाट उर्जा शक्ति वा प्राङ्गारिक मल उत्पादन गर्ने क्षमता, पूँजी, प्रविधि र जनशक्तिको स्थिति
 - (ग) आर्थिक तथा प्राविधिक क्षमता
 - (घ) व्यवस्थापनमा प्रयोग गरिने प्रविधिको दिगोपन र वातावरणीय प्रभाव न्युनिकरण
 - (ङ) व्यवस्थापन करार गर्ने भए प्रस्ताव गरिएको व्यवस्थापन शुल्क
 - (च) फोहोरमैलाको प्रयोग, प्रशोधन, पुनः प्रयोग गर्ने सम्बन्धमा भए नगरपालिकालाई बुझाउन मञ्जुर गरिएको रोयल्टी।

- (३) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि अन्य व्यवस्था प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ।
- (४) यस दफाबमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापनको जिम्मा पाएको कम्पनी, संस्था वा निकायले नगरपालिकासँग गरेको सम्झौताको अधिनमा रही दफा १६ बमोजिमको शुल्क उठाउन सक्नेछ।
- (५) फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी, सामुदायिक तथा गैरसरकारी क्षेत्रको संलग्नता सम्बन्धि अन्य व्यवस्था तोकिएकोबमोजिम हुनेछ।

१४. फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल निर्माण तथा सञ्चालन गर्न स्वीकृत दिन सकिने:

- (१) निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि फोहोर मैला व्यवस्थापन स्थल, प्रशोधन स्थल वा अन्य संयन्त्र निर्माण गरी सञ्चालन गर्न स्वीकृति माग गरेमा वातावरण तथा अन्य प्रचलित कानूनको अधिनमा रही त्यस्तो संयन्त्र निर्माण तथा सञ्चालनका लागि नगरपालिकाले स्वीकृति दिन सक्नेछ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रबाट फोहोरमैला व्यवस्थापन संयन्त्रको निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा वातावरणीय मापदण्ड अनुरूप भएनभएको अनुगमन नगरपालिकाले गर्नेछ।
- (३) यसरी अनुगमन गर्दा तोकिएको मापदण्ड अनुरूप नभए समयावधि तोकिएको मापदण्ड अनुरूप गर्न लगाउने र तोकिएको समयावधि भित्र मापदण्डको पालना नगरे त्यस्ता व्यक्ति, संस्था वा कम्पनीलाई दिएको स्वीकृती नगरपालिकाले रद्द गर्न सक्नेछ।

१५. सार्वजनिक, निजी, सहकारी साभेदारीमा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न सकिने :

- (१) नगरपालिकाले प्रचलित कानूनको अधिनमा रही निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, सामुदायिक एवं गैरसरकारी संघसंस्थासँगको साभेदारीमा फोहोर मैला व्यवस्थापनको कार्य गर्न सक्नेछ।
- (२) सामुदायिक, सहकारी वा गैरसरकारी संघसंस्थासँगको साभेदारीमा काम गर्दा फोहोरमैला न्युनिकरणका लागि जनचेतना अभिवृद्धि, फोहोरमैला संकलन, ढुवानी, फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थलको बन्द पश्चातको व्यवस्थापन, उद्यान निर्माण र सौन्दर्यीकरण जस्ता कार्य गर्न गराउन सकिनेछ।

परिच्छेद-५

फोहोरमैला व्यवस्थापन सेवा शुल्क सम्बन्धि व्यवस्था :

१६. सेवा शुल्क उठाउन सक्ने :

- (१) नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन गरेवापत सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट तोकिएबमोजिमको सेवा शुल्क उठाउन सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम शुल्कको निर्धारण फोहोरमैलाको परिमाण, तौल तथा प्रकृति लगाएत तोकिएका अन्य आधारमा गरिनेछ ।
- (३) यस दफाबमोजिम निर्धारण गरिएको शुल्क नगरपालिका आफैले वा नगरपालिकाले तोकेको संस्था वा निकायमार्फत समेत उठाउन सकिनेछ ।
- (४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि दफा १३ बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न जिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले नगरपालिकासँग भएको सहमती वा सम्झौताको आधारमा फोहोरमैला व्यवस्थापन गरेवापत सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट सेवाशुल्क उठाउन सक्नेछ ।
- (५) यस दफाबमोजिम शुल्कबाट प्राप्त आम्दानी तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रलाई संकलन गराउँदा प्राप्त हुने आम्दानी नगरपालिकाले एउटा छुट्टै शीर्षकमा राखी उक्त रकम मध्येबाट फोहोर मैला व्यवस्थापन, वातावरणीय संरक्षण, सचेतना कार्यक्रम तथा फोहोर मैला व्यवस्थापन स्थल प्रभावित क्षेत्रको विकासमा खर्च गर्नुपर्नेछ ।

१७. सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्न सक्ने :

- (१) नगरपालिकाले दफा १६ बमोजिम सेवाशुल्क नबुझाउने सेवाग्राहीको फोहोरमैला सम्बन्धि सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्न सक्नेछ ।
- (२) फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न दफा १३ बमोजिम जिम्मेवारी पाएको व्यक्ति, संस्था वा निकायले दफा १६ को उपदफा (४) बमोजिमको सेवा शुल्क नबुझाउने सेवाग्राहीको फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि सेवा निलम्बन वा अन्त्य गर्न सक्नेछ । यसरी सेवा निलम्बन वा अन्त्य गरिएमा नगर पालिकालाई जानकारी दिनुपर्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम सेवाको निलम्बन वा अन्त्य गरिएको अवस्थामा आफ्नो घरबाट उत्पादन हुने फोहोरमैलाको व्यवस्थापन सम्बन्धित व्यक्ति, घरधनी, संस्था वा निकायले आफैले गर्नुपर्नेछ ।

- (४) सेवाग्राहीले दफा १६ बमोजिम बुझाउनुपर्ने सेवा शुल्क बुझाएमा निजलाई पुनः सेवा प्रदान गरिनेछ ।

परिच्छेद-६

प्रदुषण नियन्त्रण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यको अनुगमन सम्बन्धि व्यवस्था :

१८. प्रदुषण नियन्त्रण :

- (१) आफ्नो क्षेत्रभित्रबाट संकलित फोहोरमैलाबाट सो क्षेत्रमा पर्न सक्ने प्रतिकूल वातावरणीय प्रभावलाई यथासक्य कम गरी प्रदुषण रहित ढंगले व्यवस्थापन गर्ने दायित्व नगरपालिकाको हुनेछ ।
- (२) नगरपालिकाले संकलित फोहोरमैला निष्कासन तथा व्यवस्थापन गर्दा तोकिएको मापदण्डको पालना गर्नुपर्नेछ ।

१९. फोहोरमैला व्यवस्थापनको अनुगमन :

- (१) नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा निष्कासन कार्यको नियमित अनुगमन गर्नु वा गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम अनुगमन गर्दा नगरपालिकाले आवश्यक कार्ययोजना बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।
- (३) उपदफा (१) बमोजिम अनुगमनमा खटिने व्यक्तिले अनुगमन पश्चात सोको प्रतिवेदन नगरपालिका समक्ष दिनुपर्नेछ ।
- (४) प्राप्त प्रतिवेदनमा औल्याइएका विषयहरूको सुधार तथा कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकाले आवश्यक व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
- (५) नगरपालिकाले यस दफाबमोजिम अनुगमन गर्ने कार्यका लागि प्राविधिक सहितको छुट्टै नगर स्तरीय तथा वडा स्तरीय संयन्त्र निर्माण गरी कार्यादेश दिन सक्नेछ ।

२०. फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल प्रभावित क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक विकास तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धि व्यवस्था :

- (१) नगरपालिकाले फोहोरमैला व्यवस्थापन स्थल प्रभावित क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक, भौतिक विकास तथा वातावरणीय संरक्षणको गुरुयोजना बनाई सो योजना कार्यान्वयनका लागि विभिन्न कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गर्नेछ ।

- (२) नगरपालिकाले मुलतः देहायका क्षेत्रमा स्थानीय समुदायको सहभागितामा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्नेछ,
 (क) सडक, विद्युत, खानेपानी तथा ढल निकास, सरसफाई र वातावरण संरक्षण
 (ख) विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना र सञ्चालन
 (ग) प्रभावित क्षेत्रमा आर्थिक, सामाजिक रूपले पिछ्छडिएका विपन्न वर्गको उत्थान तथा विकासका लागि आवश्यक कार्यक्रम ।

परिच्छेद-७

फोहोरमैला व्यवस्थापन बोर्ड सम्बन्धि व्यवस्था :

२१. फोहोरमैला व्यवस्थापन बोर्डको गठन :

- (१) फोहोरमैला व्यवस्थापनका सम्बन्धमा अवलम्बन गर्नुपर्ने नीति निर्धारण, अनुगमन र अन्य आवश्यक कार्यहरूका लागि नगरपालिकामा एक फोहोरमैला व्यवस्थापन बोर्ड रहनेछ ।
 (२) उपदफा (१) बमोजिमको बोर्डमा देहायका सदस्यहरू रहनेछन् :
 (क) नगरपालिकाका प्रमुख - अध्यक्ष
 (ख) नगरपालिकाका उपप्रमुख - उपाध्यक्ष
 (ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य
 (घ) कार्यपालिका सदस्यहरू मध्येबाट नगर कार्यपालिकाले मनोनित गरेका १ जना महिला सहित दुई जना - सदस्य
 (ङ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका संयोजक - सदस्य
 (च) स्थानीय व्यवसायीहरूको प्रतिनिधिमूलक संघसंस्थाका प्रतिनिधिहरू मध्ये नगर प्रमुखले मनोनित गरेको १ जना महिला सहित २ जना - सदस्य
 (छ) नगरपालिकाको वातावरण शाखा प्रमुख - सदस्य
 (ज) फोहोरमैला प्रभावित क्षेत्रमा बसोवास गर्ने व्यक्तिहरू मध्येबाट नगर प्रमुखले मनोनित गरेका एक महिला सहित दुई जना - सदस्य
 (झ) फोहोरमैला व्यवस्थापन र खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धि संस्थाहरू मध्येबाट बोर्डले मनोनित गरेका १ जना महिला सहित २ जना - सदस्य
 (ञ) योजना तथा शहरी विकास शाखा प्रमुख - सदस्य

- (ट) नगर प्रमुखले तोकेको फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विज्ञ १ जना - सदस्य
 (ठ) टोल विकास संस्थाहरू मध्येबाट नगर प्रमुखले मनोनित गरेका १ महिला सहित २ जना - सदस्य
 (ड) खानेपानी तथा सरसफाईइकाइ/शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव
 (२) आवश्यकता अनुसार सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापनमा संलग्न निजी तथा सामुदायिक क्षेत्रका प्रतिनिधिलाई बोर्डमा आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।
 (४) उपदफा (२) बमोजिम मनोनित सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

२२. बोर्डको काम, कर्तव्य र अधिकार: बोर्डको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि आवश्यक नीति तर्जुमा गरी स्वीकृतिका लागि नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।
 (ख) फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यसँग सम्बद्ध निकायहरूबीच समन्वयको लागि नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।
 (ग) फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकाले शुल्क निर्धारण गर्दा आवश्यक पर्ने मापदण्ड तयार गरी नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने ।
 (घ) फोहोरमैला एकीकृत रूपमा व्यवस्थापन गर्न नगरपालिकाले कुनै लगानी गर्नुपर्ने अवस्थामा त्यस्तो लगानी गर्नुपर्ने रकमको प्रतिशत निर्धारण गर्ने ।
 (ङ) फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यमा कुनै अवरोध उत्पन्न भएमा सरोकारवाला पक्षहरूसँग छलफल गरी समाधान खोज्ने ।
 (च) तोकिएबमोजिम अन्य काम गर्ने ।

२३. बोर्डको बैठक सम्बन्धि व्यवस्था :

- (१) बोर्डको बैठक महिनामा कमिमा १ पटक बोर्डका अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।
 (२) बोर्डको बैठकको अध्यक्षता बोर्डको अध्यक्षले गर्नेछ ।
 (३) सम्पूर्ण सदस्य संख्याको ५० प्रतिशत भन्दा बढी सदस्य उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या मानिनेछ ।
 (४) बैठकको निर्णय सामान्यतः सहमतिमा गरिनेछ । सहमति हुन नसकेमा बहुमतको आधारमा हुनेछ, र मत बराबर भएमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछन् ।

- (५) बोर्डले आवश्यक देखेमा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि कुनै विज्ञ वा पदाधिकारीलाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।
- (६) बोर्डको निर्णय अध्यक्षले प्रमाणित गर्नेछन् ।
- (७) बैठक सम्बन्धि अन्य कार्यविधि बोर्ड आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-८

कसूर र दण्ड सजाय

- २४. कसूर:** कोही कसैले देहायको कुनै काम गरेमा यस निर्देशिकाबमोजिम कसूर गरेको मानिनेछ,
- (क) नगरपालिकाले तोकिदिएको समय र स्थान बाहेक अन्यत्र फोहोरमैला फाल्ने वा निष्कासन गर्ने,
 - (ख) कन्टेनर वा फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको फोहोरमैला अनाधिकृत तवरले प्रयोग गर्ने,
 - (ग) फोहोरमैला संकलन केन्द्रमा राखिएको कन्टेनर तोडफोड गर्ने, क्षति पुऱ्याउने, राखिएको स्थलबाट हटाउने वा संकलन केन्द्रमा कुनै नोक्सानी पुऱ्याउने,
 - (घ) यस निर्देशिकाबमोजिम अनुमति नलिई फोहोरमैला व्यवस्थापनको कार्य गर्ने,
 - (ङ) यस निर्देशिका बमोजिम फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि प्रदान गरिएको अनुमति पत्रमा उल्लेखित शर्तहरु उल्लंघन गर्ने,
 - (च) फोहोरमैला संकलन केन्द्र, कन्टेनर वा फोहोरमैला थुपार्ने ठाउँमा कुनै किसिमको हानिकारक पदार्थ फाल्ने, राख्ने वा थुपार्ने,
 - (छ) घर, कम्पाउन्ड वा परिसरको फोहोरमैला सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थलमा जथाभावी राख्ने, फाल्ने वा थुपार्ने
 - (ज) फोहोरबाट निस्केको दुषित पानी वा ढल चुहाई अन्य व्यक्तिको घर वा जग्गा वा सार्वजनिक स्थल प्रदुषित गराउने,
 - (झ) नगरपालिकाले तोकेको स्थान बाहेक जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्ने गरी सडक वा अन्य सार्वजनिक स्थानमा कुनै पनि किसिमको हानिकारक फोहोरमैला राख्ने, फाल्ने, थुपार्ने वा निष्कासन गर्ने,
 - (ञ) रसायनिक फोहोरमैला, औद्योगिक फोहोरमैला, स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोर मैला वा हानिकारक फोहोरमैला जथाभावी फाल्ने वा निष्कासन गर्ने,

- (ट) फोहोरमैला संकलन, ढुवानी तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा बाधा अवरोध सिर्जना गर्ने,
- (ठ) फोहोरमैला संकलन, ढुवानी तथा अन्तिम निष्कासन स्थलमा अवरोध, बन्द, घेराउ गर्ने वा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यमा हडताल गर्ने,
- (ड) स्रोतमै फोहोरमैला पृथकीकरण नगरी दफा ५ को विपरित फोहोरमैला मिसाएर निष्कासन गर्ने,
- (ढ) दिशा जन्य फोहर (फिकल सलेज), मरेको वा मारेको पशुपंक्षी र सोको लादी, प्वाँख, हड्डी तथा माछाको कत्ला आदि सार्वजनिक स्थल, सडक, गल्ली, चोकमा राख्ने, फाल्ने, थुपार्ने, सार्वजनिक सडकमा चौपाया बाध्ने, जथाभावी छोड्ने ।

२५. सजाय :

- (१) दफा २४ को खण्ड (क) बमोजिम कसूर गर्ने व्यक्तिलाई नगरपालिकाले पहिलो पटक भए १ हजार देखि ३ हजारसम्म जरिवाना, दोस्रो पटक सोही कसूर गरेमा ३ हजारदेखि ५ हजारसम्म, तेस्रो वा सो भन्दा बढी पटक गरेमा प्रत्येक पटकको लागि ५ हजारका दरले जरिवाना गरी फोहोरमैला उठाउँदा लाग्ने खर्च समेत निजबाट असुलउपर गर्न सक्नेछ ।
- (२) दफा २४ को खण्ड (ख) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले ५ सय देखि ३ हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (३) दफा २४ को खण्ड (ग) बमोजिम कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले ५ हजारदेखि २५ हजारसम्म जरिवाना गरी कन्टेनर वा संकलन केन्द्र व्यवस्थापन गर्न लाग्ने खर्च असुलउपर गर्न सक्नेछ ।
- (४) दफा २४ को खण्ड (घ) र (ङ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई १० हजार देखि २५ हजारसम्म जरिवाना गरी अनुमति नलिएसम्म त्यस्तो कार्य गर्न रोक लगाउनेछ ।
- (५) दफा २४ को खण्ड (च) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले १ हजारदेखि ५ हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (६) दफा २४ को खण्ड (छ), (ज) र (ढ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले ३ हजारदेखि १० हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

- (७) दफा २४ को खण्ड (भ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले ३ हजारदेखि २५ हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (८) दफा २४ को खण्ड (ब) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले २५ हजारदेखि १ लाखसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । सोही कसूर पुनः गरेमा पहिलो पटक गरेको जरिवानाको दोब्बर जरिवाना गरी प्रचलित कानून बमोजिम अनुमति रद्द गर्नका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्नेछ ।
- (९) दफा २४ को खण्ड (ट) र (ठ) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई प्रचलित कानूनबमोजिम दण्ड र जरिवाना गर्न सक्नेछ ।
- (१०) दफा २४ को खण्ड (ड) बमोजिमको कसूर गर्नेलाई नगरपालिकाले प्रत्येक पटक ५ सय रुपैयाँ जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

२६. सेवासुविधा रोक्का गर्न सकिने :

- (१) यस निर्देशिका बमोजिम तोकिएको सेवा शुल्क नबुझाउने वा बुझाउन अटेर गर्ने व्यक्तिलाई नगरपालिकाले उपलब्ध गराउने कुनैपनि सेवा सुविधाको अतिरिक्त विद्युत तथा टेलिफोन सेवा रोक्का गरिदिन तथा निजको नामको घरजग्गा विक्री रोक्का गर्नका लागि सम्बन्धित निकायमा लेखि पठाउन सक्नेछ । तर यसरी लेखि पठाउनु अघि सम्बन्धित व्यक्तिलाई सो सम्बन्धमा लिखित जानकारी गराउनुपर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम लेखि आएमा त्यस्तो सेवासुविधा रोक्नु सम्बन्धित निकायको कर्तव्य हुनेछ ।

२७. पुनरावेदन दिन सक्ने : दफा २५ बमोजिम गरेको सजायको आदेशउपर चित्त नबुझ्ने पक्षले त्यस्तो आदेश भएको मितिले ३५ दिनभित्र सम्बन्धित जिल्ला अदालतमा पुनरावेदन दिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-९

विविध

२८. स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोरमैला व्यवस्थापन :

- (१) स्वास्थ्य संस्था स्थापना गर्नका लागि प्रचलित कानूनबमोजिम अनुमति दिने निकायले अनुमति दिनुपूर्व नगरपालिकाबाट फोहोरमैलाको समुचित व्यवस्थापनको सुनिश्चितता गरेर मात्र अनुमति दिनुपर्नेछ ।

- (२) उपदफा(१) बमोजिम अनुमति दिँदा स्वास्थ्य संस्थाले फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धमा पालना गर्नुपर्ने विशेष सर्त वा कायम गर्नुपर्ने मापदण्ड समेत तोकिदिन सक्नेछ ।
- (३) भेरीगंगा नगरपालिका भित्र सन्चालनमा रहेका सरकारी, सामुदायिक, अर्धसरकारी, निजी अस्पताल तथा क्लिनिकहरु लगायतका संस्थाहरूसँग नगरपालिकाले साभेदारी गरी स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोर प्रशोधन तथा भण्डारण केन्द्र सन्चालन गर्न सकिनेछ ।

२९. रासायनिक विषादी सम्बन्धि व्यवस्था :

- (१) रासायनिक विषादीको आयात गर्दा तोकिएबमोजिमको मापदण्डको अधिनमा रही गर्नुपर्नेछ ।
- (२) समयवधि सकिएको रासायनिक विषादी तोकिएको मापदण्डको अधिनमा रही नष्ट गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित व्यक्ति वा संस्थाको हुनेछ । मापदण्ड विपरित नष्ट गरेमा तोकिएबमोजिम कारवाही हुनेछ ।

३०. फोहोरमैला व्यवस्थापन कोष:

- (१) नगरपालिकामा एक फोहोरमैला व्यवस्थापन कोष रहनेछ र उक्त कोषमा देहायका रकमहरु जम्मा गरिनेछ ।
- (क) दफा १६ बमोजिम प्राप्त हुने सेवा शुल्क वापतको रकम,
- (ख) दफा २५ बमोजिम जरिवाना वापत प्राप्त हुने रकम,
- (ग) संघीय वा प्रदेश सरकारबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुने अनुदान रकम,
- (घ) नगरपालिकाले निर्णय गरी उक्त कोषमा राख्नेअन्य रकम,
- (ङ) अन्तर्राष्ट्रिय तथा राष्ट्रिय संघसंस्था वा निकायबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि प्राप्त हुने अनुदान र सहयोग रकम,
- (च) खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता संस्थाबाट प्राप्त हुने रकम,
- (छ) अन्य कुनै श्रोतबाट प्राप्त हुने रकम ।
- (२) यस दफाबमोजिम कोषको रकम खर्च गर्दा बोर्डले आवश्यक कार्यक्रम बनाई फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यमा मात्र खर्च गर्नुपर्नेछ ।
- (३) यो कोषको लेखा, खर्च प्रकृया र लेखापरीक्षण सम्बन्धि व्यवस्था नगरपालिकाको अन्य कोषसरह हुनेछ ।
- (४) यो कोषको खाता सन्चालन प्रकृया नगरपालिकाको अन्य कोष सरह हुनेछ ।

३१. फोहोरमैला व्यवस्थापनमा संलग्न नीजि तथा सामुदायिक संस्थाको अभिलेख राख्ने :

- (१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको फोहोरमैला व्यवस्थापनमा काम गर्ने नीजि तथा सामुदायिक संस्थाहरूको अद्यावधिक विवरण राख्न सक्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम राखिने विवरणमा त्यस्ता संस्थाले काम गरिरहेको क्षेत्र र प्रकृति, जनशक्ति, आर्थिक तथा प्राविधिक स्रोत तथा अन्य आवश्यक विवरण समेत उल्लेख गर्न सकिनेछ ।

३२. स्वीकृती लिनुपर्ने : नगरपालिकाले कुनै विदेशी व्यक्ति, संघसंस्था वा दातृ निकायबाट सहयोग लिई फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा प्रदेश/संघीय सरकारको पूर्व स्वीकृत लिई गराउनुपर्नेछ ।

३३. पुरस्कार दिन सकिने :

- (१) फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि नवीनतम् अवधारणाको विकास गर्ने, त्यस्तो कार्यलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यमा योगदान गर्ने व्यक्ति वा संस्थालाई नगरपालिकाले सम्मान स्वरुप उपयुक्त पुरस्कार दिन सक्नेछ ।
- (२) यस निर्देशिकाको प्रतिकूल हुनेगरी जथाभावी फोहोरमैला राख्ने, थुपार्ने वा फाल्ने व्यक्तिको बारेमा प्रमाण सहित उजुरी दिने व्यक्तिलाई नगरपालिकाले सम्मान एवं नगद पुरस्कार समेत दिन सक्नेछ ।

३४. नियम बनाउने अधिकार: यस निर्देशिकाको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न नगरपालिकाले आवश्यक नियम तथा निर्देशन बनाई लागु गर्न सक्नेछ ।

३५. कार्यविधि तथा मापदण्ड जारी गर्न सक्ने : फोहोरमैला व्यवस्थापन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउन नगरपालिकाले आवश्यकता अनुसार बेग्लबेग्लै कार्यविधि तथा मापदण्ड बनाई जारी गर्न सक्नेछ ।

३६. प्रचलित कानूनबमोजिम हुने : सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विषयमा स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन, २०७८ मा लेखिएको विषयमा सोही ऐन बमोजिम र यस निर्देशिकामा उल्लेख भएका कुराहरूमा यसैबमोजिम हुनेछ, साथै अन्यको हकमा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची १ (दफा २ को (ड) र दफा ५ को (१)सँग सम्बन्धित) फोहोरमैलाको वर्गिकरण

| साधारण फोहोरमैला | | हानिकारक फोहोरमैला | |
|--|--|---|---|
| जैविक फोहोर | अजैविक फोहोर | स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहोर | औद्योगिक फोहोर |
| भान्साको फोहोर, बचेको खाना, कागज, तरकारी तथा फलफुलका बोक्रा/विषा, पात पतिंगर, भारपात, धुलो/कसिगर | प्लाष्टिकका सामान, कार्ड बोर्ड, पेपर, प्याकेजिङ पेपर, सिसा, मेटल, जुता, चप्पल, पुरानो कपडा | म्याद नागेका औषधिहरू, सिरिन्ज, निडल, धारिला हतियार एवं औजारहरू, पन्जा/माक्स, काटिएका शरिरका अंगहरू, रगतका पोका, ब्यान्डेज | केमिकलहरू, विषालुयुक्त, खरानी, हेवि मेटल, मर्करी, लिड, रंग, विषादीहरू, केमिकल फटिलाईजर, पोलिस |
| अन्य | | निर्माणजन्य फोहोरमैला, पशु तथा पंक्षी जन्य फोहोर | |

उपरोक्त बमोजिम बाहेकका फोहोरहरूको वर्गिकरण बोर्डले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

आज्ञाले
कृष्ण प्रसाद पोख्रेल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत